

Bulletin

Raad van Kerken Arnhem

Digitale nieuwsbrief nr. 11
10 oktober 2012
Verschijnt maandelijks

In dit nummer:

- **Lied voor reizigers**
- **“De filosofie van het Scheppingsverhaal”–Korenbeursbijeenkomst 14 oktober**
- **Wereldvoedseldag (16 oktober) en Wereldarmoededag (17 oktober)**
- **Bezoek van en herdenking door leden van de orde “Mauritzer Franziskanerinnen” uit Münster (27 en 28 oktober)**
- **Walburgislezingen (14 november)**
- **Elke vrijdagmiddag het Coventrygebed in de Walburgisbasiliek**
- **Stedelijke internationale contacten – Elfde IEC in Praag**
- **Arnhem ontving het Cross of Nails**
- **Colofon**

Lied voor reizigers

*Wanneer we onze rugzak pakken en onderweg gaan
op zoek naar een ander land, ver van alles wat we kennen
wanneer we onze vleugels willen uitslaan
dan is God onze reisgenoot: we ontmoeten hem in de ander ...*

*Soms lijken de nachten eenzaam, en is de lucht vol donkere wolken
waar geen zonnestraal doorheen kan. Maar God zal er vol liefde zijn;
want God is onze reisgenoot; we ontmoeten hem in de ander ...*

*Onze kinderen zullen ons verlaten, vrienden gaan een andere kant op
wat altijd overblijft dat is het hart dat vertrouwen mag op God:
want God is onze reisgenoot: we ontmoeten hem in de ander ...*

*In de uitgestoken hand, en door de open deur van vreemden
ontmoeten we in de liefde, en we weten dat God daar ook is;
want God is onze reisgenoot: we ontmoeten hem in de ander ...*

Shirley Murray

(Uit “Medemens”, uitgave van Kerk in Actie)

De filosofie van het Scheppingsverhaal

Korenbeursbijeenkomst 14 oktober 2012

Locatie: hotel Haarhuis, tegenover NS Centraal station in Arnhem

Tijd: 10.30 – 12.15 uur

In deze lezing legt Peter van 't Riet het eerste hoofdstuk van het Bijbelboek Genesis uit, niet als een historische of theologische, maar als een filosofische tekst. Het scheppingsverhaal wordt meestal gelezen als een zelfstandige theologische tekst. Wat valt er van dit verhaal te leren, als we het lezen als een filosofische inleiding op de Thora? Welke kijk op de wereld en de mens reikt het verhaal ons aan? En welke beginselen kunnen we er aan ontleen voor het werken in en aan de

wereld. Veel gezichtspunten komen tot leven door het verhaal te vergelijken met de scheppingsmythen van de Babyloniërs en de ontluikende filosofie van de oude Grieken. En tot slot de vraag: wat hebben we vandaag de dag nog aan de filosofie van het scheppingsverhaal?

Dr. Peter van 't Riet is lector aan Windesheim te Zwolle en publiceert op het gebied van Jodendom en Bijbelkunde.

De toegang is vrij, een vrijwillige bijdrage na afloop wordt zeer op prijs gesteld.

U bent van harte welkom!

Wereldvoedseldag (16 oktober) en Wereldarmoededag (17 oktober)

Deze twee dagen zijn in 1992 door de Verenigde Naties erkend om aandacht te vragen voor de onrechtvaardige verdeling van voedsel en het onrecht dat mensen wordt aangedaan, wanneer ze door onvoldoende inkomen uitgesloten worden van deelname aan deze maatschappij.

Op Wereldvoedseldag wordt tot uiting gebracht dat de aarde ruim voldoende voedsel voortbrengt om alle wereldbewoners elke dag een volwaardige maaltijd voor te zetten. En toch is de dagelijkse werkelijkheid anders. Hoe kunnen we, hoe kunt u, bijdragen aan een betere verdeling van het voedsel?

Voedsel is voor iedereen en er is genoeg voor iedereen op de wereld!

Op Wereldarmoededag willen we duidelijk maken dat er ook in Arnhem mensen zijn die van een zeer karig inkomen moeten rondkomen terwijl de prijzen blijven stijgen, de eigen bijdrages verhoogd worden, de toelages verminderen en het ene gat met het andere gevuld wordt. Veel mensen kunnen hierdoor steeds minder meedoen in deze maatschappij. Kunt u dit accepteren?

Armoede is onrecht en vraagt om actie!

Zaterdag 13 oktober van 12 tot 4 uur wordt op de Jonas Daniël Meijerplaats (achter de Grote- of Eusebiuskerk, ter hoogte van Kerkstraat en Koningstraat) een gezamenlijke

manifestatie gehouden om de wereldvraagstukken ten aanzien van voedsel, armoede en uitsluiting onder de aandacht te brengen. Kom langs en informeer wat u zelf kunt doen.

Voorbijgangers krijgen een Fair Trade chocolaatje aangeboden en een boekje met daarin achtergrondinformatie en tevens een bon om in de stad een gratis kopje Max Havelaar koffie te drinken. Ook kunt u een machtiging van drie euro of meer invullen ter ondersteuning van de Voedselbank. In Arnhem en directe omgeving wordt per week aan meer dan 3000 gezinnen een voedselpakket uitgereikt!.

Bezoekers aan de twee kramen kunnen informatie opdoen en spreken met vrijwilligers die zich al hard maken tegen voedselonzekerheid en armoede, wereldwijd maar ook in Arnhem.

Aan deze manifestatie werken mee

Wereldwinkel Arnhem, Fair Trade Gemeente Arnhem, Stichting Arnhem-Lima, Raad van Kerken Arnhem, Platform Arnhem Mondiaal, Stichting Eco-Vrede, Arnhem Millennium Gemeente, Milieudefensie-Arnhem en de werkgroep Verzet Tegen Armoede.

Voor meer info: Bert Oostveen g.c.oostveen@planet.nl tel. 026 323 13 19

Bezoek van en herdenking door leden van de orde “Mauritzer Franziskanerinnen” uit Münster

27 en 28 oktober brengen twee leden van deze orde een bezoek aan de Sint Eusebiusparochie in Arnhem

Bijna zeventig jaar, tussen 1878 en 1947, hebben de leden van de ‘Mauritzer Franziskanerinnen in het katholieke St. Elisabeth Gasthuis te Arnhem gewerkt: zusters van een kloosterorde uit Münster, Duitsland. Dit jaar, 2012 is het 65 jaar geleden dat zij hun taken aan hun opvolgsters overdroegen, de zusters Dominicanessen van Neerbosch.

Eind september 1945 hadden geallieerde soldaten het Elisabeth-Gasthuis veroverd; niet meer dan enkele dagen konden de bevrijders zich toen staande houden. Maar in deze korte tijd zorgden hier, maanden voor het einde van de Tweede Wereldoorlog, Nederlandse, Engelse en Duitse (militaire-) artsen, terzijde gestaan door de zusters Franciscanessen, tegelijkertijd onder hetzelfde dak voor gewonden en andere zieken.

Toen in september 1944 het Elisabeth-Gasthuis in de frontlinie lag tussen de geallieerde en Duitse strijdkrachten, hebben de zusters Franciscanessen het bevel tot evacuatie naast zich neer gelegd; ze kozen ervoor op hun post te blijven. Al wilden ze in de grote nood van september 1944 voor de mensen in Arnhem beschikbaar blijven – drie jaar later zijn ze toch vertrokken. Dit was het gevolg van spanningen die na het eind van de Tweede Wereldoorlog ontstonden. Een Arnhemse onderzoekcommissie had toen geëist dat een kleine groep van de Duitse zusters wegens hun houding en gedrag tijdens de Duitse bezetting van Nederland (1940-1945) het Elisabeth-Gasthuis zou moeten verlaten. Dit was de aanleiding voor het vertrek van de hele gemeenschap.

De kindjes die de zusters toen, in 1947, hun laatste jaar in Arnhem, in het ziekenhuis aan de Utrechtseweg 196 ter wereld hebben helpen brengen, zijn inmiddels of binnenkort, vanaf 2012, vijftenzestig. In 1947 begon hun levensweg. Het zou een poging waard zijn enkele uit deze groep op het spoor te komen en te benaderen. Misschien is de een of de ander geïnteresseerd in een ontmoeting met afgevaardigden van de kloosterorde die toen, in 1947, voor mensen in het Elisabeth-Gasthuis gezorgd heeft. Misschien komen daar ook nog ouders bij die hun kinderen nu, in 2012, in de Arnhemse St. Eusebiusparochie hebben laten

dopen. Het zal nog even duren, tot in de jaren zeventig van deze eeuw, voordat deze pas gedoopte meisjes en jongens vijvenzestigsters zullen zijn. Als ook zij vertegenwoordigd zijn, wordt de herdenkingsbijeenkomst van dit jaar nadrukkelijk geopend in richting toekomst.

De herdenking vindt plaats kort na september, de maand die in de Arnhemse herinnering aan de Tweede Wereldoorlog een bijzondere traditie heeft. Eind oktober zullen vier afgevaardigden van de gemeenschap "Mauritzer Franziskanerinnen" in de Sint Eusebiusparochie ontvangen worden. Zij zullen op **zaterdag 27 oktober** bezoeken brengen aan de gedenksteen op begraafplaats Moscowa die aan zusters van hun gemeenschap herinnert; zij zullen het gedenkteken op de plaats aan de Waterbergseweg opzoeken, waar in mei 1943 negentien Nederlandse verzetsstrijders door de Duitsers gefusilleerd werden, en ze zullen ook naar de vroegere werkplaats van hun orde gaan, het Elisabeth Gasthuis. Op **zondag 28 oktober** nemen de gasten uit Münster deel aan de eucharistieviering van 11.30 uur in de Martinuskerk.

Heinz-Georg Surmund, pastor te Arnhem

Programma (Toegankelijk voor alle belangstellenden):

Zaterdagochtend 27 oktober

Ontvangst op het Jonas-Daniel-Meijer-plein voor het stadhuis

Aansluitend korte rondleiding in de binnenstad en lunch.

Zaterdagmiddag

14.00 uur: bezoek aan het katholieke gedeelte van begraafplaats Moscowa, waar een gedenksteen aan de Zusters van het St. Elisabeths Gasthuis herinnert; trefpunt: fietsenstalling rechterhand van de aula.

Wandeling naar het gedenkteken aan de Waterbergseweg (aan de overkant van de Schelmseweg, vlakbij de noordoostelijke hoek van het Openluchtmuseum). Hier worden negentien Nederlandse verzetsstrijders herdacht die op deze plaats i.v.m. met de meistakingen in 1943 door de Duitsers gefusilleerd werden. De jongste van deze verzetsstrijders, geboren in 1917, zou nu 95 jaar zijn. Bij het gedenkteken van de Zusters op Moscowa en bij het gedenkteken voor de Nederlandse verzetsstrijders worden Bijbelse en andere teksten gelezen.

Bezoek aan het Elisabeth Gasthuis

20.00 uur Ontmoeting met zusters en Arnhemmers in de Walburgiszaal. St. Walburgisplein

Zondagochtend 28 oktober

Ontbijt, wandeling door park Sonsbeek en door de stad naar de Steenstraat (eventueel begeleid door enkele Arnhemmers).

11.30 uur: Eucharistieviering in de Martinuskerk

(met medewerking van een van de zusters – zij is Nederlandse)

Lunch – een wat recreatief naspel – afscheid en terugreis

Walburgislezingen

In oktober 2012 is een nieuwe serie Walburgislezingen gestart. De lezingen gaan van start onder de titel: "Geloven in God?". In de lezingen gaan diverse sprekers in op godsbeelden. Dit gebeurt zowel vanuit de eigen beleving als vanuit die van beroemde kerkvaders.

De inschrijving is in augustus 2012 opengesteld.

Reserveer alvast een plek in uw agenda.

14 november 2012 met Eugène Sutorius (voormalig advocaat en rechter, hoogleraar Strafrecht en voorzitter Vereniging vrijwillige levensbeëindiging).

20 februari 2013 met Geert Rozema (buurtpastor Klarendal en St. Marten)

24 april 2013 met Antoine Bodar (priester, publicist)

Locatie: Walburgiskerk, Walburgisplein 1 6811 BW Arnhem
Tijd: 20.00 tot 22.00 uur (kerk open vanaf 19.30 uur)

De kerk heeft plaats voor maximaal 350 personen. De kosten zijn € 6,- per persoon per lezing. De kaarten zijn in augustus 2012 in de voorverkoop gegaan via het secretariaat van de Walburgis en zijn daar ook verkrijgbaar.
Eventuele overgebleven kaarten zullen op de avond zelf bij de ingang van de kerk worden verkocht.

Contactpersoon: Sjoerd Meulensteen, tel. 06 1085 7493

Elke vrijdagmiddag wordt in de Walburgisbasiliek gebeden voor vrede en verzoening.

De Coventry werkgroep organiseert dit wekelijkse gebed voor vrede en verzoening iedere vrijdag van **12.30 – 12.45 uur** in de Walburgisbasiliek.

Dit zogeheten **Coventrygebed** is destijds in gang gezet door inwoners van de Engelse stad Coventry, die na het Duitse bombardement op hun stad en de verwoesting van hun kathedraal weigerden zich te laten meeslepen in de orgie van wraak en geweldsdenken, die Europa in de jaren daarna in de ban hield. In plaats daarvan werd daar toen het initiatief genomen tot een voortdurend gebed voor vrede en verzoening. Tot op heden nagevolgd en wel wereldwijd.
De band met Arnhem is de in de oorlog verwoeste binnenstad en kerken; de Walburgisbasiliek en de grote Eusebiuskerk.

Stedelijke internationale oecumenische contacten

Geen onderscheid meer? Internationale oecumenische conferentie 2012

Tekst: George van Rooij

Van 20 tot 24 september namen 37 vertegenwoordigers uit zes landen deel aan de **elfde IEC in Praag**. Doel van deze conferenties is christenen met een verschillende achtergrond ervaringen te laten uitwisselen over kerk en samenleving. Dat is inspirerend, stimulerend en verrijkend. De herkomst van de deelnemers was: Roemenië 5 deelnemers, Tsjechische Republiek 6 deelnemers, Hongarije 5 deelnemers, Duitsland 9 deelnemers (Halle 6, Gera 2, Leipzig 1), Frankrijk 3

deelnemers, Nederland (Arnhem) 9 deelnemers. Voor het eerst was er geen afvaardiging uit Engeland. De oecumenische organisatie in Croydon die contact onderhield met het buitenland is opgeheven; er is momenteel geen aanspreekpunt.

De ontvangst in Praag was in Centrum Mariapoli, een congrescentrum dat zich toelegt op communicatie tussen mensen in conferenties en seminars. Het centrum is van de Focolarebeweging, een lekenbeweging die in 1943 in Trente ontstond met het doel bij te dragen aan eenheid en broederschap, zowel in het leven van alledag als op kerkelijk en maatschappelijk gebied.

‘Geen onderscheid meer?’ was de titel van de conferentie met als ‘topics ‘

Samenwerken om de wonden van het verleden te boven te komen
Culturele, nationale en christelijke identiteit.

Met de wonden van het verleden werd het leed bedoeld dat de nationaal-socialistische en communistische overheersing in de Oost- en West Europese landen heeft aangericht. De identiteit spitste zich toe op immigratie en multiculturalisme.

Het was een bijzondere prestatie van de organisatoren om alle inleidingen en referaten in meerdere talen te verzamelen in een fraai vormgegeven boekje.

Samenwerken om de wonden van het verleden te boven te komen.

Klaus Schreiter, deken van Gera, en Gabriele Schaller, superintendentin van de Evangelische Kirche in Gera e.o., vertelden over het openen van de Stasi-archieven in de vroegere DDR. De Stasi werd als een van de pijlers van de onderdrukking van de SED in de DDR gezien. Daarom werd al in augustus 1990 door het eerste vrij gekozen DDR-parlement bij wet besloten de Stasidocumenten open te stellen. De principes hiervan waren: het recht persoonlijke documenten in te zien, terwijl de gegevens niet ingezien konden worden door derden; de controle op collaboratie met de veiligheidsdienst; de ondersteuning van het rechtssysteem; zicht krijgen op het eigen verleden.

De Stasi was zo diep doorgedrongen in alle facetten van het leven in de DDR, dat het nodig was een einde te maken aan de sfeer van onderling wantrouwen. Een tweede doel was collaboratie op te sporen en verdachte personen uit de openbare dienst en politieke ambten te verwijderen. En tenslotte mocht dit verleden niet vergeten worden.

De wet was een succes en leidde niet tot een heksenjacht.

Wonden van het verleden of de genezing van herinneringen, inleiding van Peter Morée, een Nederlander die verbonden is aan de Protestantse Theologische Faculteit van de Karel Universiteit te Praag.

In de negentiger jaren na het einde van de koude oorlog maakten drie groepen landen een turbulente overgang mee, namelijk in Afrika en met name Zuid-Afrika, in Latijns-Amerika en in Centraal- en Oost-Europa. In elke groep van deze landen is een soort model te onderscheiden hoe men wilde afrekenen met het verleden. Maar uiteindelijk moeten we meer spreken van het helen van herinneringen dan van wonden van het verleden. Niet de wonden zijn het belangrijkste, maar de genezing ervan, die leidt tot een samenleving van verzoening.

Esther Karsay, predikante in Boedapest, voegde hier persoonlijke ervaringen en pastorale overwegingen aan toe. Haar voornaamste advies was de verhalen aan je kinderen en kleinkinderen te vertellen. Dat is een oud-testamentische manier om het verleden levend te houden en tegelijkertijd een therapie voor het aangerichte leed. In het verhaal van Jozef en zijn broers in het boek Genesis staat een voorbeeld hoe je de wonden van het verleden kunt overwinnen. Toen Jozef de eerste man van de Egyptische farao was geworden, kwamen zijn broers om voedsel te kopen. Toen hij zichzelf bekend maakte, waren de broers bang, maar hij zei tegen hen: 'Jullie hadden de bedoeling mij kwaad te doen, maar God wendde het ten goede om te vervullen wat nu gebeurt, namelijk het redden van vele levens' (Genesis 50,20).

De zaterdag werd besteed aan immigratie en multiculturalisme. Martin Rozumek, directeur van de Organisatie voor Hulp aan Vluchtelingen in Tsjechië, sprak over '**Immigratie als kans**'. Het is een wettelijke en ook morele plicht een veilig toevluchtsoord te bieden aan onvrijwillige immigranten, met name aan mensen die in hun land vervolgd worden. Bij vrijwillige immigratie kunnen we er voor kiezen de immigratie te sturen en te beperken. De Tsjechische Republiek probeert op allerlei wijzen te voorkomen dat vluchtelingen het land binnenkomen.

De kans: een immigrant vindt een nieuw thuis in het gastland, nieuwe werkgelegenheid in banen die de autochtone arbeiders niet bereid zijn uit te voeren. Daarnaast krijgt het gastland vele goed opgeleide personen. En de immigranten vullen het door demografische

ontwikkelingen dreigende bevolkingstekort op. Maar de dagelijkse praktijk is anders door de vele beperkingen voor vluchtelingen en immigranten.

In de discussie werd benadrukt dat het vermogen echte gastvrijheid te verlenen lijkt te verdwijnen; er is de neiging het privé domein te beschermen.

Ida Eldering zag in haar coreferaat als enige echte oplossing het ontwikkelen van een totaal andere visie op de betekenis van mens-zijn en van bezit. De Bijbel biedt zo'n nieuwe visie op de vreemdeling en bezit. Leidraad is de universele 'Gouden Regel' in de Bergrede: 'Wat gij wilt dat de ander u doet, doet gij dat evenzo' (Mat.7,12).

'Multiculturalisme' van Milos Hübner, predikant van de Boheemse Broeders in Trnávka.

'Wereldburger zijn betekent ook de multiculturaliteit accepteren als onvermijdelijk aspect van het leven' (citaat van de Arabist Zdenek Müller). De verzekering dat het multiculturalisme mislukt was, werd na 11 september 2011 als een mantra herhaald, eerst in Amerika en vervolgens in Europa. Men onderscheidt drie modellen:

het Franse en Zwitserse: de staat is de hoeder van waarden en normen, waaraan nieuwkomers zich moeten aanpassen; het Duitse, Nederlandse en Scandinavische model: samen te vatten in integratie in plaats van assimilatie; het Britse model is een communitymodel; de samenleving biedt sociale structuren met clubs, gemeenten en parochies, scholen, enz.

Wat blijft er over van het multiculturalisme? Het is onmogelijk vanuit een naïef optimisme terug te kijken naar voorbeelden uit het verleden vanwege de terroristische aanvallen.

Salman Rushdie, slachtoffer hiervan, zei hierover in 2005: 'Multiculturalisme is al te vaak louter cultureel relativisme geworden onder het mom waarvan vrouwenonderdrukking bijvoorbeeld gerechtvaardigd is. Als we een plurale samenleving willen bouwen op het fundament van wat ons bindt, dan moeten we onder ogen zien wat verdeeldheid brengt.

Maar de vragen rond vrijheden en loyaliteiten kunnen we niet uit de weg gaan. Geen samenleving, hoe tolerant ook, kan verwachten dat zij goed functioneert, zo lang burgers geen waardering hebben voor wat hun burgerschap betekent en zo lang zij op de vraag wat het voor hen betekent Fransen, Indiërs, Amerikanen te zijn, geen duidelijk antwoord kunnen geven'.

De prachtige stad Praag werd vanzelfsprekend ook bezocht. De burcht en de burchtwijk (Hradcany), de Sint Vituskathedraal, het Wenzeslasplein, de Karelsbrug, het Gouden Straatje, het Oude Stadsplein en bovenal het Joods museum met zijn synagogen en het bijzondere oude kerkhof – we kregen het allemaal te zien. Op zaterdagavond kregen we een orgelconcert aangeboden.

Op zondagmorgen was er een oecumenische viering in de Salvatorkerk, waarin we onze doopbelofte konden vernieuwen door onze handen in water te dopen en een zegen te ontvangen. Na een uitgebreide maaltijd op het balkon van de kerk namen we afscheid.

De Nederlandse delegatie voor de Salvatorkerk: Günther Sturms, Ida Eldering, Els van Essen, Jan Bannenberg, Wina Bakker, George van Rooij, Henny Beijer, Gerrit Koning en Bert Companjen

Ida Eldering spreekt de organisatoren toe: Dan Zarsky, Olda Richterová en Jana Bartonová

Arnhem ontving het Cross of Nails

Oecumenische viering op zondag 16 september 2012 in de Grote- of Eusebiuskerk met aansluitend de plaatsing van het Cross of Nails in de Walburgisbasiliek.

Op de derde zondag van de maand is er in de Eusebiuskerk altijd een oecumenische viering. In september staat deze in het teken van de Slag om Arnhem. Deze keer werd ook aandacht gegeven aan compassie. Daarnaast kwam naar voren dat Arnhem het Cross of Nails zou ontvangen. Dit teken wordt uitgereikt door de kathedraal van Coventry in Groot Brittannië aan die steden die geleden hebben onder oorlogshandelingen en waar iedere vrijdag het Coventrygebed voor Vrede en Verzoening wordt gebeden (zie elders in dit Bulletin). En zo gingen Meindert Dijkstra van de Protestantse Gemeente Arnhem, Corry Koot van het Coventry Gebed Arnhem en Canon David Porter uit Coventry gezamenlijk voor. De Evangelielezing en de overweging over de Barmhartige Samaritaan en het gedicht Strange Meeting van Wilfred Owen sloten prachtig aan bij het thema compassie. Subtiel harpspel door Marian Hofman gaf momenten van inkeer en verstillig. Na de dienst trokken de 450 aanwezigen onder leiding van de voorgangers in toga in processie naar de Walburgisbasiliek. Daar werd door David Porter het Cross of Nails overhandigd tijdens een speciale liturgie. Arnhem is daardoor toegelaten tot de Community of the Cross of Nails.

Foto's: Jan van Dalen

COLOFON

Bulletin is een uitgave van de Raad van Kerken Arnhem.
Eindredactie: Dagelijks Bestuur.

Alle in Arnhem gevestigde christelijke kerken en geloofsgemeenschappen kunnen in de Raad vertegenwoordigd zijn indien ze de uitgangspunten en doelstellingen onderschrijven. Voor een overzicht van organisaties en activiteiten is een brochure beschikbaar.

Kopij voor het novembernummer inzenden vóór 6 november 2012 aan
bulletin.rvkarnhem@gmail.com

Het volgend bulletin verschijnt op 14 november 2012.

U ontvangt Bulletin in pdf.
Wanneer u Bulletin liever in Word wilt ontvangen, kunt u dit aangeven op ons emailadres.

De Raad van Kerken te Arnhem heeft een eigen website: www.rvkarnhem.nl

Reacties op dit bulletin kunt u mailen naar onze secretaris Liesbeth Dessens
dessens@planet.nl